

2015-11-23

Justitiedepartementet

Polisenheten

Rådets möte (rättsliga och inrikes frågor) den 3-4 december 2015

Dagordningspunkt: 16

Rubrik:

Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om Europeiska unionens organ för samarbete och fortbildning inom brottsbekämpning (Europol) [första behandlingen].

- Politisk överenskommelse

Dokument:

Dokument inför kommande rådsmöte saknas.

Tidigare dokument: Interinstitutionell fil: 2013/0091 (COD).
Faktapromemoria 2012/13:FPM 96 Förordning om Europol och meddelande om utbildning för brottsbekämpning.

Tidigare behandlad vid samråd med EU-nämnden: Inför RIF-rådet den 6-7 juni 2013, den 3-4 mars 2014 och den 5-6 juni 2014.

Tidigare behandlad vid överläggning med eller information till riksdagsutskott: Inför RIF-rådet den 6-7 juni 2013, den 3-4 mars 2014 och den 5-6 juni 2014. Särskilt informationstillfälle i Justitieutskottet den 25 april 2013. Överläggning med Justitieutskottet den 14 november 2013, den 25 mars 2014 och den 3 november 2015.

Bakgrund

I mars 2013 presenterade kommissionen ett förslag till ny Europolförordning. Det nya förslaget motiverades huvudsakligen av att Kommissionen vill ersätta tidigare rådsbeslut (som antogs inom den s.k. tredje pelaren) med en förordning anpassad till de rättsliga förutsättningarna enligt Lissabonfördraget.

Europaparlamentet (LIBE) behandlade förslaget och antog den 25 februari 2014 en lagstiftningsresolution med 228 ändringsförslag. Rådet antog den 5 juni 2014 en s.k. allmän inriktning. Efter att det nya Europaparlamentet installerats i september 2014 har informella trilogförhandlingar förts mellan Europaparlamentets rapportör, Kommissionen och rådet företrädd av EU:s ordförandeland. Trilogförhandlingar pågår alltjämt och gör tydliga framsteg. Något färdigt kompromissförslag har dock inte presenterats. Det är därför fortfarande ovisst om ordförandeskapets ambition att anta en politisk överenskommelse på rådsmötet kommer vara möjlig.

Rättslig grund och beslutsförfarande

Kommissionen har föreslagit artiklarna 88 och 87.2 b i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt som rättslig grund för förslaget. Beslut fattas enligt det ordinarie lagstiftningsförfarandet, vilket betyder att det krävs kvalificerad majoritet i rådet samt enighet med Europaparlamentet för att anta förslaget.

Svensk ståndpunkt

Regeringen har i dagsläget ingen slutlig ståndpunkt eftersom det ännu inte finns ett färdigställt kompromissförslag att ta ställning till. Om ett kompromissförslag hinner presenteras inför rådsmötet kommer ståndpunkten att kompletteras.

Europaparlamentets inställning

LIBE-utskottets förslag till lagstiftningsresolution antogs i plenum den 25 februari 2014. Trilogförhandlingar pågår.

Förslaget

Något kompromissförslag utifrån trilogförhandlingarna har alltså ännu inte presenterats. Det ursprungliga förslaget till förordning sätter upp det styrande regelverket för den Europeiska myndigheten *Europol*. I stort kommer Europol fortsätta att ha den uppgift som man har haft sedan tidigare. Det innebär att man ska stödja och stärka medlemsstaternas brottsbekämpande myndigheters insatser samt deras ömsesidiga samarbete för att förebygga och bekämpa allvarlig brottslighet som rör två eller fler medlemsstater. Förslaget är emellertid grundligt omarbetat jämfört med det nu gällande regelverket, inte minst för att anpassa vissa delar av förslaget till Lissabonfördraget.

Medlemsstaternas skyldighet att förse Europol med den information som byrån behöver för att genomföra sitt uppdrag förtydligas. En årlig uppföljning av hur väl samarbetet fungerar visavi vart och ett av medlemsländerna ska upprättas och sändas till Europaparlamentet, kommissionen, rådet och de nationella parlamenten.

I de fall Europol ger en medlemsstat information som enligt Europol bör föranleda en brottsutredning i medlemsstaten åläggs medlemsstaten en återrappporteringsplikt. För det fall man underlåter att initiera en utredning ska beslutet motiveras.

Europols skyldighet att samarbeta med andra brottsbekämpande EU-institutioner som exempelvis åklagarsamarbetet Eurojust och den Europeiska byrån för bedrägeribekämpning (OLAF) stärks likaså. Förslaget anpassar vidare den procedur enligt vilken Europol kan ingå avtal med tredje land och villkoren för överförande av personuppgifter till tredje land.

Ett uppdaterat avsnitt med dataskyddsregler introduceras. Utöver att modernisera regelverket utpekas den Europeiska datatillsynsmannen (EDPS) som oberoende tillsynsmyndighet för dataskyddet. Den nuvarande konstruktionen med en "Joint Supervisory Board" (JSB) med representanter för medlemsstaternas dataskyddsmyndigheter avskaffas. Både kommissionen och rådets rättstjänst har gjort bedömningen att JSB inte uppfyller EU-domstolens krav på självständighet eftersom JSB saknar egen budget, rapporterar till Europols styrelse och saknar mandat att fatta beslut som kan överklagas till EU-domstolen. För att säkerställa att de nationella datatillsynsmyndigheterna får fortsatt inflytande innehåller förslaget bestämmelser som ålägger EDPS att samråda med de nationella myndigheterna i frågor kring tillsynen.

När det gäller styrningen av Europol innebär den allmänna inriktningen att styrelsens roll stärks. Man gör ett antal avsteg från kommissionens ursprungliga förslag och föreslår istället att nuvarande ordning behålls. Det gäller antalet styrelseledamöter från kommissionen, styrelsen ansvarar att välja ut lämpliga kandidater till direktörsposten för senare beslut av rådet, att styrelseordföranden ska väljas på 18 månader från något av de länder som ingår i trio-ordförandeskapet i rådet m.m.

Den parlamentariska kontrollen av Europols verksamhet förtydligas och stärks genom att en tydlig informationsskyldighet gentemot Europaparlamentet och nationella parlament införs. Omfattningen och utformningen av den parlamentariska kontrollen diskuteras fortfarande.

Gällande svenska regler och förslagets effekter på dessa

Regeringens bedömning är att förslagets får marginell effekt på svenska lagar och förordningar. Beroende på slutlig utformning kan vissa i huvudsak redaktionella anpassningar behöva ske.

Ekonomiska konsekvenser

Utifrån kommissionens beräkning av kostnaderna bedömer regeringen att kostnaderna för förslaget ryms inom EU:s föreslagna långtidsbudget för politikområdet.